

Beslut avseende behov av miljökonsekvensbedömning (MKB) för Hellesby Energipark

OX2 Grönt Åland AB har 5.12.2023 inkommit med en anhållan om behovsbedömning enligt 5 § landskapslag (2018:31) av huruvida projektet Hellesby Energipark på fastigheterna 76-410-3-17, 76-410-1-77 och 76-410-1-79 kräver en miljökonsekvensbedömning. Som underlag för behovsbedömningen har verksamhetsutövaren lämnat in en beskrivning av projektet och den miljöpåverkan projektet kan antas medföra till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHH), i enlighet med 5 § landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, MKB-lagen.

ÅMHH ska, utgående från verksamhetsutövarens underlag och med hänsyn till resultatet av eventuella inspektioner eller andra bedömningar av miljöpåverkan som har utförts i enlighet med annan lagstiftning, i ett särskilt beslut avgöra om en miljökonsekvensbedömning krävs eller inte.

Avgörande

För projekt Hellesby Energipark, omfattande solenergianläggning samt produktion, lagring och distribution av vätgas, beslutar ÅMHH enligt 6 § landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning att projektet **inte** kräver miljökonsekvensbedömning.

Motivering

Innan tillstånd ges till ett projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, bland annat på grund av dess art, storlek eller lokalisering, ska en miljökonsekvensbedömning göras enligt 4 § MKB-lagen. I 2 § landskapsförordning (2018:33) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, MKB-förordningen, anges vilken typ av projekt som anses ha en betydande miljöpåverkan och i 3 § anges vilka kriterier som ska beaktas för att bedöma om ett projekt ska antas medföra en betydande miljöpåverkan i sådan omfattning att en MKB krävs.

Varken solenergianläggningar, vätgasproduktion eller lagring av vätgas finns uppräknade i 2 § i MKB-förordningen. Vidare ska ett projekt antas medföra en betydande miljöpåverkan enligt 4 § MKB-lagen om projektet finns omnämnt i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, MKB-direktivet. Under

punkt 6 i bilaga I till MKB-direktivet uppräknas verksamheter med integrerade kemiska anläggningar, dvs. anläggningar för tillverkning av ämnen i industriell skala genom kemiska omvandlingsprocesser, där flera sammankopplade enheter med ett funktionellt samband är avsedda för exempelvis framställning av oorganiska baskemikalier. Vätgasproduktionen vid Hellesby Energipark utgör inte en integrerad kemisk anläggning av denna typ. Därmed finns inget krav i MKB-direktivet att verksamheten behöver genomgå processen av en miljökonsekvensbedömning.

I 3 § i MKB-förordningen beskrivs vad som ska beaktas vid en bedömning av huruvida ett projekt av den typ som anges i bilaga II till MKB-direktivet kan antas ha en betydande miljöpåverkan. I MKB-direktivets bilaga 2 punkt 3 anges vilka anläggningar för energiproduktion som avses. Där anges bland annat anläggningar för:

- a) produktion av elektricitet, ånga och hetvatten (projekt som inte omfattas av bilaga I)
- b) transport av gas, ånga och hetvatten; överföring av elektrisk energi med luftledningar (projekt som inte omfattas av bilaga I).

ÅMHHM tolkar punkt a) som att den huvudsakligen avser kraftvärmeverk som sannolikt använder fossila bränslen och som producerar alla tre uppräknade element, dvs elektricitet, ånga och hetvatten. Vid Hellesby Energipark kommer elektricitet att produceras av solenergi. Vätgas framställs genom elektrolys av vatten och processen drivs med den producerade elektriciteten från solpanelerna. Vid vätgasframställningen uppstår varmt vatten som biprodukt, men inte ånga. ÅMHHM anser att verksamheten vid Hellesby Energipark således inte omfattas av den punkten.

Med punkt b) avses sannolikt pipeline-anläggningar som har överföring av gas, ånga och hetvatten som syfte. Verksamheten vid Hellesby Energipark kommer möjligen omfatta anläggningar för transport av hetvatten men inte gas eller ånga. ÅMHHM bedömer att transport av gas, ånga och hetvatten inte är projektets huvudsyfte. Elektricitet som produceras med solpaneler kommer överföras via markförlagda kabelskyddskorridorer. Anslutningen till elnätet sker antagligen genom befintliga högspänningsledningar som redan finns på fastigheten. Därmed kommer ingen ny mark att tas i anspråk för luftledningar. Av dessa anledningar är ett genomförande av en MKB-process inte heller ett krav.

Behovsbedömning

Om frågan om projektets betydande miljöpåverkan inte är klarlagd, bland annat på grund av projektets art, storlek eller lokalisering, ska verksamhetsutövaren undersöka projektets miljöpåverkan innan tillstånd kan ges. Enligt 5 § MKB-lagen ska verksamhetsutövaren lämna in en beskrivning av projektet och den

miljöpåverkan projektet kan antas medföra till ÅMHH som underlag för behovsbedömningen. Verksamhetsutövaren har utfört en utredning som underlag för behovsbedömning innehållande en beskrivning av projektet och den miljöpåverkan projektet kan antas medföra. Utredningen har utförts av sakkunniga och bedöms uppfylla kraven i 3 § MKB-förordningen.

Enligt 6 § MKB-lagen ska ÅMHH utgående från verksamhetsutövarens underlag och med hänsyn till resultatet av eventuella inspektioner eller andra bedömningar av miljöpåverkan som har utförts i enlighet med annan lagstiftning i ett särskilt beslut avgöra om en miljökonsekvensbedömning krävs eller inte. Vid ett beslut om ett projekt kräver en miljökonsekvensbedömning eller inte ska ÅMHH redovisa de skäl som talar för eller emot att projektet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan med hänvisning till projektets karakteristiska egenskaper, miljöns känslighet i de geografiska områden som antas bli påverkade av projektet och projektets förväntade betydande miljöeffekter.

Utlåtande från Ålands Landskapsregering

ÅMHH:s bedömning är att de mest betydande miljöeffekterna av projektet består av förändrade dagvattenflöden som kan påverka Natura 2000-området Karlträsk söder om projektområdet. ÅMHH har därför begärt ett utlåtande (bilaga 3) av Ålands landskapsregering (ÅLR) huruvida projektet riskerar medföra negativa effekter, i synnerhet för närliggande naturskyddsområden. Ur utlåtandet framgår att Natura 2000-området inom kort ska fredas som naturreservat och kommer då angränsa direkt till den sydligare fastigheten av projektområdet. Karlträsk är även ett särskilt bevarandeområde (SAC) vilket kräver att följande frågeställningar utreds:

- Struktur, funktion och roll hos områdets olika ekologiska tillgångar.
- Livsmiljötypers utbredningsområde, representativitet och grad av bevarande inom området.
- Populationens storlek, grad av isolering, ekotyp, genetiska pool, åldersstruktur och grad av bevarande av arter enligt bilaga 2 till habitatdirektivet som förekommer inom området eller av den fågelart för vilken det särskilda skyddsområdet har utsetts.
- Eventuella övriga ekologiska tillgångar och funktioner som identifierats inom området.
- Hot som påverkar eller utgör en potentiell risk för livsmiljöer och arter som finns i området.

ÅLR har i gemensamma diskussioner med ÅMHH även påpekat att såväl närings- som vattenbalansen i Karlträsk inte får påverkas så att dess bevarandestatus äventyras. Ökad tillförsel av dagvatten är lika menligt som minskad tillförsel. Det ena riskerar medföra försumpning och utspolning av näringsämnen medan det andra förstås medför uttorkning.

Bedömningen av aspekterna ovan ska ske på vetenskapliga grunder och innehålla även bedömning av kumulativa effekter som möjligen kan uppstå. Även om projektet bedöms grunda sig på ett väsentligt allmänintresse, bör en tillräckligt omfattande lämplig bedömning av alla eventuella påverkansaspekter på det intilliggande Natura 2000-området genomföras. Avslutningsvis anser ÅLR att utredningen av frågorna ovan och dess bedömning kräver en miljökonsekvensbedömning.

Enligt 24a § landskapslagen om naturvård (1998:82), naturvårdslagen, ska den som genomför ett projekt som sannolikt i betydlig utsträckning försämrar naturvärdena i ett område på behörigt sätt bedöma dessa konsekvenser. Vidare ska den myndigheten som beviljar tillståndet (dvs ÅMHH) se till att den bedömningen har gjorts. I det fall där konsekvenserna bedömts på ett annat sätt än genom ett MKB-förfarande ska myndigheten begära utlåtande av landskapsregeringen och av den som förvaltar området.

ÅMHH konstaterar att konsekvenserna enligt naturvårdslagen kan bedömas på andra sätt än genom ett MKB-förfarande, till exempel i samband med prövning av miljötillstånd eller genom miljöbedömning i en planeringsprocess.

Tillståndsprövning

Enligt punkt 11.2 i bilaga 1 till landskapsförordningen (2008:130) om miljöskydd är vätgasanläggningar tillståndspliktiga. Det innebär att ÅMHH kommer ha möjlighet att kräva utredningarna av de punkter som ÅLR nämner ovan när ansökan om miljötillstånd behandlas. Enligt 24b § naturvårdslagen får ÅMHH som tillståndsprövande myndighet inte bevilja tillstånd om bedömningsförfarandet enligt 24a § visar att projektets genomförande i betydlig utsträckning försämrar naturvärden i särskilda skyddsområden och områden som bör skyddas enligt 21 § och 22 §.

Ifall OX2 Grönt Åland AB beslutar att endast uppföra solpaneler men ingen vätgasproduktion och -lagring krävs inget miljötillstånd för verksamheten. I sådant fall bör den berörda kommunen kräva dessa utredningar i samband med detaljplaneringen av området eller vid behandling av bygglov. I samband med bygglovsansökan bör ÅLR höras för att bedöma om utredningarna har utförts i tillräcklig omfattning. Den eventuella berörda kommunen meddelas därför detta beslut för kännedom.

Projektets förväntad miljöpåverkan

De mest betydande miljöeffekterna bedöms kunna uppstå genom ändrade dagvattenflöden som riskerar påverka Natura 2000-området Karlträsk. Det är angeläget att flödet av näringsämnen till eller från Karlträsk inte påverkas genom ändrad dagvattenavrinning från projektområdet. Enligt punkt 2 i 3 § MKB-förordningen ska miljöns känslighet i de geografiska områden som antas bli påverkade av projekten beaktas. Under punkt 2 v) nämns Natura 2000-områden

specifikt. Bedömningen av miljöeffekterna för Karlträsk behöver kompletteras genom utredning av frågorna som ÅLR lyfter i sitt utlåtande.

Utöver det bedöms verksamheten inte ha någon betydande inverkan på användningen av naturresurser som mark, vatten eller biologisk mångfald. Grundläggning, schaktning, markutfyllnad och ytbeläggning planeras att utföras med endast den miljöpåverkan på naturresurser som är rimlig i relation till verksamhetens behov. Omfattningen av detta kommer behandlas närmare i tillståndsprocessen. Uppförandet av anläggningen är jämförbar med vanliga byggprojekt. Effekter av byggnadsarbeten inkluderar buller, dammbildning och mindre trafikpåverkan. Beskogade delar av projektområdet som detaljplaneras som solcellspark eller vätgasanläggning kommer avverkas.

Förutom att dagvattenavrinningen från projektområdet ändras har verksamheten inga andra märkbara effekter på vattendrag eftersom inga giftiga kemiska ämnen släpps ut i miljön. Inga vattenskydds- eller grundvattenområden förekommer i anslutning till projektområdet. En lindrig dagvattenpåverkan kan ske även under tiden då byggnadsarbeten utförs. Området för vätgasproduktion och lagring kommer asfalteras vilket även kommer påverka dagvattenflödet. Verksamheten kommer inte att producera nämnvärt med avfall och avloppsvatten kommer att ledas till reningsverk eller behandlas med andra metoder.

Bodafjärdens fågelskyddsområdet ligger ca 1,2 km öster om projektområdet och inom näravståndet har hotade fågelarter observerats både enligt Finlands artdatacenter och vid en naturvärdesinventering under 2023. Av de djur som EU:s habitatsdirektiv klassar som strikt skyddad har det observerats större vattensalamander enligt artdatacenter inom projektområdet.

Jordmånen på markområdena består mestadels av finkornig morän och sand. Dagvatten från området avleds huvudsakligen till Bodafjärden via Karlträsk och Västmyrträsk. En lindrig urlakning av metaller från solpanelerna kan förväntas över tid, vilken huvudsakligen borde bindas i marken.

Det förväntas inga större störningar från verksamheten under driftperioden. Transporter till och från projektområdet samt fordon som ska tankas med vätgas kommer att utgöra den största störningskällan men beräknas inte öka trafiken nämnvärt i närområdet. Varken solenergianläggningarna eller vätgastillverkningen via elektrolys kommer orsaka luftföroreningar eller växthusgaser under driftskedet.

Den största risken för olyckor och katastrofer utgör produktionen, lagring och distribution av vätgas. Närmaste bosättning befinner sig på ett avstånd av 300 m och anläggningarna kommer att kräva ett särskilt tillstånd för hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Enligt 2 § landskapsförordning (2007:99) ska statsrådets förordning om övervakning av hanteringen och upplagringen av farliga

kemikalier (FFS 685/2015) tillämpas i landskapet Åland. Ur del 2 till bilaga I till FFS 685/2015 framgår att hanteringen av minst två ton vätgas klassas som omfattande industriell hantering och upplagring och är därmed tillståndspliktiga. Vätgasanläggningen kräver därmed sannolikt tillstånd från Ålands landskapsregering och i samband med ansökan kommer säkerhetsaspekter att prövas.

Projektets särdrag och förebyggande

Verksamhetsutövaren har anhållit om att ÅMHHM i beslutet anger projektets särdrag och planerade åtgärder för att undvika eller förebygga vad som annars kanske skulle ha utgjort betydande negativ miljöpåverkan.

Basen i energiparken är solpanelerna som producerar fossilfri elektricitet vilket till viss del kommer att matas in till det åländska stamnätet. En annan del av den genererade elen kommer att användas för att producera vätgas genom elektrolys, där vatten (H₂O) spjälks till vätgas och syrgas. Syret kan användas till att syresätta sjöar och havsvikar med låga syrehalter. Processen avger även värme, vilken kan tillvaratas till uppvärmning eller för inmatning i fjärrvärmesystem. Vätgasen kommer att användas som bränsle inom industrin och till fordon.

Bullerbelastning för närmiljön som kan uppstå i samband med vätgasproduktionen bör förebyggas genom tekniska lösningar, exempelvis genom avskiljande konstruktioner. Bullerkällorna planeras att placeras med stort avstånd till bebyggelse, känsliga miljöer och rekreationsområden. I ett eventuellt tillståndsmedgivande kan ÅMHHM komma formulera villkor för bullernivåer vid bostäder och andra känsliga miljöer.

ÅMHHM önskar i det här skedet påpeka att det ökade behovet av färskvatten som planeras köpas in av Ålands vatten kan resultera i att ÅMHHM behöver ta ställning till i vilken omfattning de åländska färskvattenresurserna kan belastas. Det är däremot inte upp till ÅMHHM att ta ställning till vilka färskvattenmängder projektet dimensioneras för. Tillgång till avloppsnätet bör säkerställas innan projektet beviljas behövliga tillstånd.

Batterier kommer att kopplas till systemet för att lagra energi under de perioder då solcellsanläggningen genererar ett överskott. Batterierna kan också användas för att stabilisera elnätet eller försörja vätgasproduktionen utan att belasta elnätet.

Som beskrivits ovan lär den ändrade dagvattenavrinningen från projektområdet vara den mest betydande påverkan för miljön i allmänhet och Natura 2000-området Karlträsk i synnerhet. ÅMHHM rekommenderar verksamhetsutövaren att i ett tidigt skede utreda hur påverkan på Karlträsk och dessa naturvärden kan minimeras eller elimineras på bästa möjliga sätt. Vidare bör man vidta lämpliga åtgärder i samband med uppförandet av anläggningen, exempelvis genom anläggning av ett fördröjningsmagasin.

I övrigt kan risker uppstå kring produktionen och hanteringen av vätgas. Känsliga områden bör vara inhägnade och allmänheten bör inte ha tillgång till dessa. Den teknik som planeras är beprövad, även om omfattningen av en sådan verksamhet är den första i sitt slag för Åland. Faroaspekterna kring vätgashanteringen prövas av Ålands landskapsregering men enligt ÅMHHM:s uppfattning avses verksamheten uppföras och utföras på ett sådant sätt att risker minimeras.

Projektet kommer inte bidra till förorening av luft, vattendrag eller mark. Heller alstras inget buller eller nämnvärda avfallsmängder. ÅMHHM bedömer därför att projektet inte riskerar orsaka betydande negativ miljöpåverkan och tillsammans med de åtgärder och försiktighetsmått som OX2 Grönt Åland AB föreslagit bedöms negativ miljöpåverkan vara möjligt att undvika eller förebygga.

Sammanfattning

ÅMHHM gör den samlade bedömningen att projektet Hellesby Energipark inte utgör en sådan verksamhet som kräver miljökonsekvensbedömning enligt 6 § MKB-lagen.

Eftersom vätgasanläggningen kräver miljötillstånd kommer ÅMHHM dock ha möjlighet att kräva utredningar kring påverkan på Natura 2000-området Karlträsk i samband med tillståndsansökan. Miljöpåverkan utöver den på Karlträsk bedöms inte som betydande nog för att motivera en miljökonsekvensbedömning enligt 6 § MKB-lagen. I händelse av att miljötillstånd ej krävs behöver miljöpåverkan på Karlträsk dock utredas i en miljöbedömning i samband med en planprocess eller i samband med bygglovsansökan.

Avgift

För yttrandet utgår avgift enligt 3 §, taxa för ÅMHHM år 2023.

Handläggning behovsbedömning MKB, 35 h á 70 €/h 2450 €

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Helena Boman
Sektionschef
Beslutande

Tobias Helbig
Miljöskyddsinspektör
Föredragande

Bilagor

1. Besvärsanvisning
2. Faktura (ej vid e-faktura)
3. Utlåtande av Ålands landskapsregering

För kännedom

Ålands landskapsregering, PB 1060, 22 111 Mariehamn
Hammarlands kommun, Klockarvägen 3, 22240 Hammarland
Räddningsområde Ålands landskommuner